

La Jornada Sant Jordi fa potència de la vulnerabilitat

Dll, 25/11/2019 per Catalunya Religió

(*Laura Mor –CR*) Quinze anys de complicitats eclesials compartides. Quinze anys teixint xarxa per una Església sensible als qui més pateixen i compromesa amb el món social i polític. La Jornada Sant Jordi va omplir el dissabte de pensament i de diàleg. Aquesta edició, de la mà de la teòloga **Pepa Torres** i del filòsof **Josep Maria Esquirol**. La primera, amb les lluites que busquen alliberar i cuidar la persona. El segon, sobre la capacitat de *commoure's* i de ser ferits que conformen la condició humana.

Lectures complementàries per parlar de [*Cel i Terra*](#), títol de la quinzena jornada que ha aplegat més d'un centenar de persones a l'Hotel Alimara de Barcelona. "L'èxit del sistema és convèncer-nos de la impotència", va apuntar Pepa Torres, que treballa al barri de Lavapiés de Madrid. Des de l'experiència de l'[activisme a peu de carrer](#), i com a religiosa, filòloga, teòloga i educadora social feminista, aposta per la desobediència i la transgressió davant d'un sistema injust que castiga els febles. En comptes de formular "el 'sí' resignat", Torres aposta pel "'no' desobedient i creatiu".

La religiosa ha descrit un context incert, de guerra contra la vida, de fonamentalisme i d'un cristianisme al servei del supremacisme –amb exponents com **Trump**, **Bolsonaro** o Vox–; un sistema que premia la suficiència i el consum i que practica la lògica de l'exclusió, des de la ideologia de la seguretat i la sospita. Des d'aquí ha reivindicat la necessitat de prendre consciència, de crear nous models basats en la solidaritat, on practicar l'alteritat que humanitza, l'amor polític i la interdependència. També en el sentit "del misteri que ens habita", va dir reivindicant l'espiritualitat.

"L'amor és polític"

El seu parlament va mostrar nombroses iniciatives que ja practiquen aquesta “humanitat creativa” des de l’atenció a “allò petit, fràgil i perifèric”. “Som molts els que proclamem que l’amor i la bondat existeixen, i que l’amor és social i polític”. Va defensar així que “l’amor coexisteix amb el mal, la injustícia i la violència; però no es limita a atendre les conseqüències de la lògica perversa del rebuig, sinó que busca ferir-les i desmantellar-les”. Recollint la descripció del filòsof Josep Maria Esquirol de les ferides que ens fan humans, Torres va demanar “fer potència de la vulnerabilitat, perdre la por a la ferida i compartir-la”.

Portat a l’Evangeli, segons Torres: “L’amor viscut a l’estil de Jesús de Natzaret descentra, desinstal·la, problematitza, dona prioritat a les necessitats dels últims i les últimes sobre les pròpies, subverteix l’ordre, transgredeix, és creatiu”. En aquest sentit, va defensar que “l’amor és polític perquè es tradueix en passió i compromís pel bé i la dignitat de totes les persones”.

En la seva conferència va desgranar diferents somnis que alimenten la vida. I va fer una crida a teixir xarxes i a “sumar llums i creativitats”. I també va demanar resignificar la teologia i l’espiritualitat de la cura per construir “l’imaginari d’un Déu creador i tot curós” que “crea i no abandona”.

La cura, moviment humà fonamental

El filòsof Josep Maria Esquirol va criticar la ideologia ambiental que convida “a superar l’humà”. Una superació que considera evasiva. En canvi, va defensar “el moviment endins”, el que permet “aprofundir el més humà de l’humà”. Així va parlar del que defineix la condició humana. Des del fet de rebre un nom, passant per la capacitat de poder –“humà és el que pot”– fins a la capacitat de modificar el món i de ser “afectat molt profundament”.

Esquirol va plantejar que “el més radical de l’humà és l’afecció o la commoció”. I va parlar així de la vulnerabilitat, la passivitat i la sensibilitat i de les ferides infinites que defineixen la persona. També va apuntar la subjectivitat com a qüestió específica de l’ésser humà: “No només sentim sinó que sentim que sentim”. I va descriure la capacitat de replegar-se, d’una certa “flexibilitat voluntària”: “Aquest plec dona peu a la interioritat”, va defensar.

Per al filòsof, “la cura és el moviment humà més fonamental”. I va vincular-hi la vida espiritual, que entén com a acompanyament de la ferida. Esquirol va parlar també de la ferida de l’amor: “L’amor que sents dels altres o que sents rebre dels altres és una de les ferides més fonamentals del moviment de la vida”, va defensar.

En relació al tema de la jornada, es va referir al cel blau, símbol de l’eternitat i la quietud. Lluny de llegir-hi una fugida, Esquirol el va reconèixer com “un segon sostre”, “el cel blau protector que ens fa de casa i ens asserena”. I un cel blau que “expressa l’alba, el fer-se de dia, que en nosaltres significa despertar”, va concloure.

Experiències en “terra sagrada”

La sessió de la tarda, en format de taula rodona, va donar veu a testimonis concrets que des de la convicció religiosa treballen dia a dia al costat de persones vulnerables. Els participants van explicar així com conjuguen l’acció i la contemplació. En van parlar el capellà de la diòcesi de Sant Feliu de Llobregat **Valentí Alonso**, que acompanya espiritualment persones que han viscut estrès

posttraumàtic; **Maite Valls**, psicòloga i religiosa de Jesús-Maria, que col·labora amb la Fundació Vidal i Barraquer; la directora de la Plataforma Educativa dels Salesians a Lleida, **Pilar Lance**; i el capellà **Javier Sánchez**, que es dedica a la pastoral penitenciària a Navalcarnero, a Madrid.

Tots ells es dediquen a escoltar, guarir, alliberar i sanar. I ho fan sostinguts per la pregària quotidiana. En el seu relat van parlar dels seus espais de treball com a “terra sagrada”. Espais de contacte humà, de proximitat i de fraternitat, on les relacions afectives fan possible que la persona torni a creure en ella mateixa i pugui tirar endavant.

“Aquí, confrontar i debatre; a la perifèria, actuar”

El consiliari del grup, el jesuïta **Enric Puig**, va demanar “discernir les prioritats perquè l’esperança i l’amor es realitzin ara i aquí”. En la benvinguda a la jornada va convidar a defugir “escenaris confortables però incomplets i desarrelats” i a trobar “la direcció més propera a allò que Jesús deia i feia. A les portes de l’Advent, va proposar “ser preparadors de camí”. I va parlar de vocació, de llibertat i de renúncia per defensar també que “caminar cap a la saviesa també fa bones persones”.

El president del Grup Sant Jordi, **Pere Fàbregues**, va descriure els participants com a gent compromesa i els va animar a la reflexió. “Aquí, confrontar i debatre; a la perifèria, actuar”, els va dir. L’organització comprèn la jornada com un espai de trobada sumar sinèrgies i futures col·laboracions, va explicar.

El director general d’Afers Religiosos de la Generalitat, **Marcel·lí Joan**, va agrair la feina de les entitats que convoquen l’acte. I va fer presents els presos i els exiliats per raons polítiques afirmant que “Catalunya encara viu temps d’excepcionalitat”. També va agrair que el títol de les jornades, Cel i Terra, aculli una dualitat present en el fet religiós, que no sempre és tangible: “Les religions són sovint acusades d’ocupar-se només d’allò espiritual o de prometre una vida eterna, sense preocupar-se d’aquesta vida”.

En la salutació inicial, el cardenal **Lluís Martínez Sistach** va demanar “superar el pensament únic, eixamplar horitzons i reconèixer la nostra transcendència”. I es va remetre al papa Francesc que insisteix en què no es pot esperar a “resoldre les causes estructurals de la pobresa”.

En el recull de conclusions de la jornada, **Carles Armengol**, president de la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat i membre del Grup Sant Jordi, va subratllar que “sempre es pot fer alguna cosa, en tots els àmbits i en totes les realitats”.

La primera jornada Sant Jordi, el 2004, va ser promoguda des del Grup Sant Jordi pel bisbe **Joan Carrera**. S’hi ha anat sumant els Equips de Pastoral Política i Comunicació, la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat, el Consell de Laics dels Caputxins de Catalunya, i Justícia i Pau.

ENTREVISTA A PEPA TORRES

«La de Jesús és una memòria perillosa que tendim a domesticar»

Pepa Torres, religiosa, teòloga i activista

CatalunyaCristiana
JOAN ANDREU PARRA
10 març 2019

Orgullosa de viure arromangada al barri madrileny i pluriètnic de Lavapiés, la religiosa Pepa Torres López el reivindica, malgrat les amenaces de l'especulació immobiliària i del mercadeig turístic, com «un lloc de creativitat social i resistència davant la lògica excloent del sistema». Des d'aquest espai «que mou a l'amor polític i a reconèixer que les llavors de l'Evangeli s'estenen més enllà de l'Església», Torres publica regularment les seves reflexions al blog <http://pepatorresperezblogspot.com/> o en llibres, com Decir Haciendo. Crónicas de periferias (San Pablo, 2017).

La veiem implicada en mil i una lluites. Quines són les seves causes?

La meua causa és la vida, contemplada des de la perspectiva dels i de les empobrides i instada des d'aquí al cant o al crit comunitari. Al cant de la bellesa, la bondat, l'amor, la creativitat, la resistència en les perifèries socials i existencials, però també al crit col·lectiu, que es rebel·la i cerca alternatives en comú a la injustícia, a la violència estructural, al desamor humà. Aquesta passió té la font en l'esperança i l'alegria que brollen en descobrir Crist «novament encarnat » compartint les lluites i els somnis dels i les descartables avui al nostre món.

Vostè anota que «els nostres barris tenen fam d'acollida, de llar, de reconeixement». Per on cal començar a recosir-los?

Per la cura de la convivència i les relacions de veïnatge, per construir en comú des de necessitats on coincidim: habitatge, comunitarietat davant la soledat i individualisme, etc. La relació és el punt de partida de l'organització.

Fa més de deu anys que vostè conviu amb religioses de diferents congregacions en un pis.

El nostre projecte de vida de Lavapiés —tant la meua congregació, les Apostòliques del Cor de Jesús, com de les Dominiques de l'Ensenyança— se sosté en una opció clara per l'inter i en el desig de teixir comunitat des de la diversitat de la realitat migrant i els moviments socials. Vivim temps de sinèrgies i no de franc tiradors. En la vida religiosa i en l'Església, però, de vegades ens trobem massa tancats en allò nostre, com si això fos garant de la identitat. Exposar la identitat a la trobada, el contrast, el diàleg i la vida compartida amb diferents, l'enriqueix i la revitalitza.

Seria traslladable a la realitat conventual, actualment minvant?

Un dels grans reptes que tenim avui les comunitats religioses i cristianes és acollir la diversitat, com a epifania de Déu. La qual cosa comporta una opció decidida per participar de la dinàmica de l'inter (intercultural, interreligiós, intergeneracional, intercongregacional) i l'aposta per noves formes de comunitat i missió compartida no per preservar les nostres institucions sinó per donar la vida del món començant pels últims.

Vostè és molt crítica amb l'Europa fronterera i hi contraposa «l'acollida i l'hospitalitat com a signes profètics, avui, amenaçats i sancionats de múltiples formes».

L'actual política de fronteres és un pecat estructural perquè com assenyala Mons. Agrelo són nínxols de mort i de violació de drets humans. Són la paràbola màxima del capitalisme basada en el fet que unes vides valen i d'altres no i expressió suprema de la «globalització de la indiferència». Com a cristians i ciutadans hem d'exigir polítiques on cap persona no sigui declarada il·legal, polítiques centrades en l'hospitalitat, el reconeixement dels drets humans, el dret a la lliure circulació de persones, però també el dret a no migrar.

Què cal fer des de la quotidianitat per modificar aquesta deriva?

Cal fer un treball de sensibilització educativa i social constant i potent sobre les persones migrants no com a amenaça sinó com a oportunitat, de cara a superar prejudicis i estereotips i a afavorir la convivència. La diversitat ja és un fet i està amenaçada per

l'ombra del racisme, la xenofòbia o la violència institucional. El món és únic i és la casa comuna; per això hem de lluitar contra la mercantilització i espoli, una de les causes de les migracions.

L'esperança contagiosa dels empobrits

La seva frase, la que la defineix, és «l'amor existeix», coexistent «amb el mal, la injustícia, la inhumanitat cruel i la violència». Què és el que més l'admira?

Em sorprèn sempre la insubornable esperança de les persones més empobrides, especialment dels i les migrants. És una esperança contagiosa que et fa descobrir que la impotència sempre és induïda. També em sorprèn la força d'allò comú per fer de la vulnerabilitat potència. Això és una cosa que sempre commou, per exemple, quan dono suport per evitar un desnonament...

En el llibre vostè es pregunta, l'hi pregunto, «com des-domesticar avui l'Evangelí (...) per continuar acollint i donant a llum, amb altres, la Bona Notícia?»

Com diria sant Ignasi, des del «molt examinar la realitat», no només amb el cap sinó també amb els peus, és a dir, amb la disposició de voler abandonar les nostres zones de confort i atrevint-nos a qüestionar-nos comunitàriament: On som? Amb qui estem? Com estem? A qui ens apropem i de qui ens allunyen els nostres estils de vida i relació?

Un Papa que recupera els «nos» evangèlics

Amb quina Església somia al final del pontificat de Francesc?

El meu somni és una Església pobra entre els pobres i una església sense clericalisme. Una Església més ministerial i sinodal, en què les dones tinguem accés a la plenitud de ministeris i deixem de ser reconegudes només com a mà d'obra i on l'autoritarisme sigui substituït per la participació i la circularitat. Una Església desvinculada del poder econòmic i amb sensibilitat també de dona, fonamentada en relacions de justícia i de tenir cura i identificada de manera real amb les perifèries. Una església compromesa contra la feminització de la pobresa i la violència contra les dones dins i fora d'ella.

En el seu discurs incorpora sovint la desobediència civil i la no-violència activa davant la injustícia. L'Església es troba còmoda en aquesta actitud?

La memòria de Jesús és una memòria perillosa que tendim a domesticar. En la realitat i en la vida cristiana se'ns ha educat més en el valor del sí, que en el del no. Però l'Evangeli sempre és una instància crítica davant del poder i a l'«això és el que hi ha». Jesús de Natzaret va ser un profeta del no, per això es va fer enormement incòmode als poders dominants. També el papa Francesc ens insta a recuperar els nos evangèlics: no a una economia de l'exclusió, no a la nova idolatria dels diners que governa en lloc de servir, no a la inquietud que genera violència.

Es refereix a la «gran prova que constitueix la incorporació del feminisme i les cures en el pensament social i teològic». Quan ho veurem?

Hi estem treballant, però no caurà del cel. Les passes que fem són fruit de l'organització, les reivindicacions, les propostes i les pràctiques de les dones i dels homes crítics amb el patriarcat. Per exemple, tenir cura no és un atribut específic de les dones, sinó un valor universal a recuperar en els àmbits privats, socials i polítics. La reciprocitat i la mutualitat en les relacions entre gèneres són assignatures pendents en les nostres societats i en les esglésies. En aquest sentit, és urgent beure de la font de la teologia feminista i aplicar la categoria gènere, no com una ideologia, sinó com un instrument d'anàlisi i transformació de la realitat.

Religioses que s'empelten en els barris populars

«De les meves àvies Saturnina i Araminta em ve la resiliència i el desig de canvis en la vida de les dones, i de la meua mare la creativitat, la imaginació i el desig de llibertat. Del meu pare em ve la passió per la lectura i l'escriptura, l'honradesa i el sentit reflexiu de la vida i la generositat.» Pepa Torres ens detalla quines són les coordenades biogràfiques d'una dona lluitadora contra les fronteres i la precarietat que també preserva espais vitals per a la docència i la reflexió.

Els seus somnis adolescents d'exercir com a advocada o escriptora van canviar «quan em vaig trobar amb la realitat de l'exclusió al barri de Tetuán a Madrid, a la dècada dels 70-80». Això la va dur a les Apostòliques del Cor de Jesús, «una congregació amb una opció clara per les perifèries». A Pepa Torres també li va canviar la vida conèixer les comunitats religioses inserides als barris: «Dones normals però amb una profunda experiència de Déu, que les duia a descobrir-lo en la quotidianitat, a estar amb la gent més empobrida i inquieta. Que treballaven com a dones de fer feines, temporeres al camp o a les fàbriques i des d'aquí teixien vincles d'amistat i organització amb la gent. Em va seduir la seva forma de vida i un dia em vaig adonar que així volia que fos la meua.»